

002 A

Handen
Natie-
iteiten

In verband met de slinkende voorraden levensmidde-
len van het Rode Kruis en de felle campagne om de
Europeanen uit te hongeren ("de wil van het volk", zoals
telkens werd voorgegeven, terwijl het volk niets liever
wilde dan verkopen) werden medio October pogingen in
het werk gesteld om de voeding van de 5.000 vrouwen en
kinderen (de capaciteit van Ngagel werd toen opgevoerd
tot 2.500 personen), voor wie het Rode Kruis had te zor-
gen, veilig te stellen (totaal geregistreerd op het
Rode Kruis te Soerabaia 6.967).

De regeling der hier bedoelde kwestie bleek in han-
den te zijn gelogd van den zeer fellen nationalist
Roeslan Woengsoekoesoeno, Ondomohonweg 66, in wiens tuin
op een zwart bord te lezen stond dat de "Blanda's" en
"Blanda-Indo's" geen eten mochten krijgen tstdat de
Nica verdwenen zou zijn.

Nieuwe vrou-
wenwijken
voorberei-
ding ing

De Heer Roeslan was ook de man, die opdracht had
gekregen (van de republiek) alle Europese vrouwen en
kinderen te Soerabaia in een wijk op te sluiten, op de
plaats van de oude Darmo-wijk, aan welke afrastering
met spoed gewerkt werd (\pm 600 huizen).

De Heer Roeslan, hoewel moeilijk te overtuigen, dat
hij zich niet op onschuldige vrouwen en kinderen moest
wreken, beloofde ten slotte hulp en liet controle in de
a.s. wijk toe. Aan deze toezegging tot toelating van
controle heeft men zich later inderdaad gehouden, zelfs
hadden de aanzeggingen om naar de wijk te gaan (bedoeld
om moeilijkheden daar buiten te voorkomen) in overleg
met het Rode Kruis plaats. Alleen aan de belofte tot
het leveren van eten heeft men zich - gedeeltelijk -
pas vanaf 27 October gehouden. Ngagel kon overigens nog
tot het laatste toe op andere wijze aan voorraden worden
geholpen.

Komst geal-
lieerde
troepen
26 October

Op de 26e October arriveerden geallieerde troepen
in het Darmo-ziekenhuis, voornamelijk om de ex-geinter-
neerden in bescherming te nemen.

De stemming onder het gewapend gepeupel op straat
was fel anti-Europees en ook fel tegen de geallieerde
troepen. De radio hitste, evenals de kranten, tot noord-
partijen op. In het Leger des Heils-Ziekenhuis waren al
direct moeilijkheden, omdat de Directrice met een Engels
officier gesproken had. Transporten van Inlandse mili-
tairen hadden plaats en ook bewegingen van Indonesische
tanks (ten dele onder Japanse leiding).

28 October

Hoewel op 28 October 's ochtends op het Rode Kruis-
kantoortje in de nieuwe wijk nog geen bericht kwam, dat
die dag geen transporten van vrouwen naar de wijk zouden
plaats hebben, werden deze 's middags toch nog gearran-
geerd en wel met behulp van door Gurkha's bestuurde
trucks. Bij het derde transport van Goebeng naar Darmo,
bestaande uit 17 vrachtwagens met 200 personen, had in
de Brugstraat en ook op de Palmelaan een regelrechte
aanval door extremisten op vrouwen en kinderen plaats,
waarbij er van hen minstens 40, vermoedelijk echter
- 80, om het leven kwamen. Drie uren duurde het gevecht.
Drie jongelui van het Rode Kruis, die de dames hielpen,
hebben hierbij eveneens het leven moeten laten. Tezelf-
dertijd werd de Voorzitter van het locale Rode Kruis,
de Heer Keller, gezeten in een Blitzbugy, door schoten in
de voet gewond en later door de politie gevangen gezet
(verdacht van vijandelijke handelingen).

De 's middags op de 28e op vele punten tegelijk be-

gonnen slag duurde bijna twee dagen en oindigde met de bekende wapenstilstand.

Met het uitbreken van de ongeregelheden bleven de Rode Kruis-localiteiten op Toendjoengan gesloten; in verband met de gespannen toestand meldde zich ook geen personeel meer na het sluiten van de wapenstilstand.

Evacuatie

Het enige Rode Kruis-werk, hetwelk nog gedaan kon worden, was bij de poort van de Darmo-wijk en diende om de evacuatie der vrouwen en kinderen zo veel mogelijk te doen slagen. Het evacueren werd door het gewapende geboefte, dat overal de straten bezet hield, zo veel mogelijk tegengegaan. De mensen op weg naar het kamp werden dikwijls naar huis gestuurd, een enkele keer echter ook opgesloten in de nabijheid van de huizen, waar het geboefte zich genesteld had (bedja-kerels, dogkar-kootsiers enz.). Politie, wier hulp werd ingeroepen, noch de leiders der betreffende boeven, konden aan deze toestand een einde maken. Elders in de stad, waar de ex-geïnterneerden opgehoopt bij elkaar woonden, bleken dezen door gewapende bonden gevangen te zijn gezet. Nog veel zou aangehaald kunnen worden om te illustreren, hoe velen der Europese inwoners der stad aan de laagste instincten van het Indonesische rapaille ten offer vielen. De Rapwirts Raden Mas Roebiono viel in deze periode als slachtoffer van zijn plicht.

Ook het vertrek der onder gewapend geleide (Indonesische militairen) plaats hebbende convooien bleek telkens weer te worden bemoeilijkt door onzinnige eisen van de zijde der Indonesiërs.

4 November

Op 4 November had een ontmoeting van het I.R.C. met het Indonesische hoofd, den Heer Arnowo, en den Heer Kundan van het zg. contact-bureau, op het Residentiekan- toor plaats, waarbij er uitdrukkelijk op werd gewezen, dat alle ex-geïnterneerden voor evacuatie in aanmerking kwamen. Op dezelfde dag werd een verklaring van ruimere formulering officieel bekend gemaakt: "Iedere Europeaan, die evacueren wil, mag de stad verlaten."

6 November

Op 6 November werd het kamp op Darmo naar aanleiding van duidelijke aanwijzingen van actie van Indonesische zijde door de geallieerde militairen geheel verlaten. Er waren toen reeds ± 6.000 personen geëvacueerd.

De evacuatie, vanuit Terak georganiseerd, zou blij- ven doorgaan en wd met medewerking van den Heer Kundan, waarbij den Europeanen bewoners huis aan huis zouden wor- den gevraagd, of zij geëvacueerd wensten te worden.

10 November

bevrijding op 10 November door geallieerde troepen worden ontzet.

Werffstr.

De evacuatie van deze mannen en die van de vrouwen en kinderen op de vorige dagen had de inrichting van de volgende vier kampen noodzakelijk gemaakt:

kampen

- a. het A-kamp aan de Kruiserkade aan de Oedjong, waar het grootste gedeelte der uit de gevangenis Werff- straat bevrijde mannen was ondergebracht;
- b. het B-kamp aan de Batavieweg, waar voornamelijk Indo-Europeanen, Ambonnezen en Timorezen gehuisvest waren
- c. het C-kamp, het zg. evacuee-kamp, waar alle nieuwe evacuees uit de stad voorlopig werden samenge- bracht; daar dit kamp in de loodsen van het Stroojoeden- veen was ondergebracht, werden de bewoners zo spoedig mogelijk verder vervoerd, meestal naar het A- en B-kamp;
- d. de gevangenis in de Werffstraat, waar, behalve enkele tientallen Europeanen, voornamelijk Chinezen wa- ren ondergebracht